

Adroddiad I:	Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol
Dyddiad y Cyfarfod:	6 Tachwedd 2013
Aelod/Swyddog Arweiniol	Gary Williams, Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd
Awdur yr Adroddiad:	Gary Williams
Teitl:	Protocol ac Arweiniad i Aelodau Etholedig a Benodwyd i Gyrrff Allanol

1 Am beth mae'r adroddiad?

- 1.1 Mae'r Pwyllgor wedi gofyn am adroddiad ar yr arweiniad i Aelodau yn ymwneud â'u sefyllfa wrth gynrychioli'r Cyngor ar gyrrff allanol, yn enwedig o ran yr angen i Aelodau o'r fath adrodd yn ôl i'r Cyngor ar eu gweithgareddau gyda'r corff hwnnw

2 Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1 Gofyn i'r Pwyllgor ystyried y materion sy'n ymwneud ag adroddiadau Aelodau ar eu gweithgareddau gyda chyrrff allanol.

3 Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1 Bod y Pwyllgor yn ystyried y materion sy'n ymwneud ag adroddiadau Aelodau ar eu gweithgareddau gyda chyrrff allanol.

4 Manylion am yr adroddiad.

- 4.1 Ochr yn ochr â'u rhan yn y Cyngor ei hun, mae'n bosibl i Aelodau gymryd rhan mewn ystod eang o gyrrff allanol, gan gynnwys sefydliadau cymunedol, ymddiriedolaethau elusennol, clybiau chwaraeon a hamdden, cymdeithasau tai a chwmnïau. Weithiau bydd yr Aelodau'n cael eu penodi i fod ar y sefydliadau hyn gan y Cyngor ei hun neu mewn achosion eraill, gall yr Aelod gael ei benodi yn annibynnol o unrhyw ymrwymiad i'r Cyngor.
- 4.2 Mae hwn yn wahaniaeth pwysig. Mae Aelodau a benodwyd i fod ar gyrrff allanol gan y Cyngor yn cael eu trin yn wahanol o dan y Cod Ymddygiad i'r rhai a benodir yn annibynnol o unrhyw ymrwymiad i'r Cyngor ble mae'n ymwneud â datganiadau cysylltiad.
- 4.3 Yn ogystal, gall Aelodau a benodwyd i gorff allanol gan y Cyngor gael y fantais o indemniad mewn rhai amgylchiadau gan y Cyngor na fyddent yn ei gael pe baent wedi eu penodi yn annibynnol o unrhyw ymrwymiad i'r Cyngor.

- 4.4 Mae'r gwahaniaeth hefyd yn bwysig o ran presenoldeb Aelodau mewn cyfarfod o gorff allanol y mae Aelod wedi ei benodi gan y Cyngor y gellir ei gyfrif fel presenoldeb gan yr Aelod at ddibenion Deddf Llywodraeth Leol 1972 wrth benderfynu a yw Aelod wedi ei ddiarddel am ddiffyg presenoldeb.
- 4.5 Bydd rôl Aelod mewn cysylltiad â chorff allanol yn amrywio yn dibynnu ar y corff. Bydd rhai Aelodau yn dod yn gyfarwyddwyr cwmnïau, ymddiriedolwyr ymddiriedolaethau elusennol, aelodau o bwyllgorau rheoli wrth wneud penderfyniad neu efallai yn arsylwyr neu gynrychiolwyr heb wneud penderfyniadau. Mae pob un o'r rolau gwahanol hyn yn cynnwys goblygiadau cyfreithiol gwahanol ac efallai'n denu lefelau gwahanol o indemniad.
- 4.6 Mae gan aelodau rôl bwysig wrth gynrychioli'r Cyngor ar gyrff allanol a gall y Cyngor elwa wrth i Aelodau fod yn rhan o gyrff o'r fath:
- Darparu gwybodaeth, sgiliau ac arbenigedd na fyddai ar gael fel arall.
 - Darparu atebolrwydd lleol neu gyfreithlondeb democrataidd i benodi cynrychiolydd etholedig.
 - Sicrhau bod perthynas dda yn cael ei chynnal gyda'r corff.
 - Cyflwyno prosiect partneriaeth sy'n gofyn am fewnbwn sefydliadau eraill neu grwpiau cymunedol.
 - Diogelu buddsoddiad neu ased y Cyngor, h.y. os yw'r Cyngor yn darparu cyllid grant neu'n darparu cyllid ar gyfer darparu gwasanaeth.
 - Denu cyllid allanol na fyddai ar gael i'r Cyngor ar ei ben ei hun.
- 4.7 Er mwyn sicrhau bod cynrychiolaeth y Cyngor ar gorff allanol yn parhau i fod yn berthnasol ac yn cynnig y buddion a restrir uchod, mae'n bwysig bod unrhyw un sy'n cael ei benodi i gorff allanol yn darparu gwybodaeth ac adroddiadau o bryd i'w gilydd i'r Cyngor ar yr hyn y mae'r sefydliad yn ei wneud.
- 4.8 Mae hefyd yn bwysig pan fydd y Cyngor yn ariannu'r corff allanol i unrhyw raddau, bod Aelodau yn ymwybodol o'r defnydd a wneir o'r cyllid hwnnw.
- 4.9 Mae yna nifer o ffyrdd y gallai adroddiadau yn ôl o'r fath ddigwydd. Mewn rhai awdurdodau, gwahoddir yr aelodau i adrodd yn ôl ar weithgareddau cyrff allanol y maent yn cynrychioli'r Cyngor arnynt trwy nodiadau briffio rheolaidd / cylchlythyrau aelodau er mwyn i Aelodau eraill o'r Cyngor fod yn ymwybodol a deall y gwaith sy'n cael ei wneud gan y cyrff allanol hynny. Mewn awdurdodau eraill, mae Aelodau yn adrodd yn ôl i'r Cyngor trwy ddulliau mwy ffurfiol trwy adroddiadau i'r Cabinet, y Pwyllgorau Archwilio, y Cyngor neu'r Cyngor Anffurfiol. Awgrymir nad yw dull un maint yn ffitio pawb yn briodol. Mae'n amlwg bod rhai cyrff allanol yn cael effaith fwy sylweddol ar adnoddau'r Cyngor a blaenoriaethau polisi nag eraill.
- 4.10 Mae'r rhestr o gyrff allanol y mae'r Cyngor wedi penodi Aelodau iddynt yn Atodiad 1 gyda'r adroddiad hwn. Mae yna amrywiaeth eang o gyrff y mae Aelodau wedi eu penodi iddynt. Yn amlwg, bydd rhai o'r cyrff hyn yn cael mwy o effaith ar flaenoriaethau a chymunedau'r Cyngor nag eraill. Bydd rhai cyrff yn derbyn cymorth ariannol sylweddol gan y Cyngor ac eraill yn cael llai neu ddim.

- 4.11 Wrth ystyried gofynion adrodd i Aelodau o gyrff allanol efallai y bydd y pwyllgor yn dymuno ystyried yr amlder a'r fforwm mwyaf priodol ar gyfer adroddiadau o'r fath.
- 4.12 Mae arfer awdurdodau eraill i'w weld yn amrywio. Nid oes gan lawer o awdurdodau unrhyw fecanwaith ffurfiol i Aelodau adrodd ar eu gweithgareddau. Mae rhai awdurdodau yn ei gwneud yn ofynnol i Aelodau ar gyrff allanol gwblhau adroddiadau profforma templed sy'n cael eu dosbarthu er gwybodaeth i'r Cynghorwyr eraill neu eu rhoi mewn un lleoliad ble gall Cynghorwyr gael mynediad atynt.
- 4.13 Mae gan rhai awdurdodau sy'n categoreiddio'r cyrff allanol y maent yn penodi Aelodau arnynt, ofynion adrodd gwahanol yn dibynnu ym mha categori y mae'r corff allanol penodol.
- 4.14 Enghreifftiau o categorïau sydd wedi cael eu defnyddio mewn manau eraill yw:
- Cyrff sy'n gosod praesept bod y Cyngor yn casglu
 - Cyrff y mae'r Cyngor yn talu tanysgrifiad i fod yn aelod
 - Cyrff sy'n derbyn grant neu gymorth ariannol arall gan y Cyngor
 - Holl gyrff allanol eraill
- 4.15 Efallai ei bod yn ofynnol i holl gynrychiolwyr ar gyrff allanol gwblhau adroddiadau profforma blynyddol a all fod yn destun adroddiad corfforaethol i'r Cabinet pan fydd yn ystyried penodiadau i gyrff allanol. Lle bydd gan y Cyngor fwy nag un cynrychiolydd ar gorff, gallai un adroddiad y cytunwyd arno gael ei lunio.
- 4.16 Efallai y bydd aelodau yn dymuno gofyn am adroddiadau ychwanegol, mwy manwl ar gyfer rhai cyrff neu categorïau o gyrff a nodi fforwm ar gyfer adroddiadau o'r fath ee y Pwyllgor Archwilio, y Cabinet, y Cyngor ac ati
- 4.17 Dylai Aelodau fod yn ymwybodol ei bod yn ofynnol i'r Cyngor gael trefniadau yn eu lle i Aelodau gyflwyno adroddiadau blynyddol ar eu gweithgareddau fel Cynghorwyr. Nid yw'n orfodol yn ôl y gyfraith i adroddiadau o'r fath gael eu cwblhau. Mae adroddiad profforma yn cael ei ddarparu ar gyfer yr adroddiadau hynny. Efallai y bydd aelodau'n dymuno dosbarthu profforma adroddiad blynyddol ar gyrff allanol ar yr un pryd ag Adroddiadau Blynyddol y Cynghorwyr er mwyn i'r rhain gael eu cwblhau ar yr un pryd.
- 4.18 Dylai Aelodau hefyd fod yn ymwybodol nad yw cynrychiolwyr ar gyrff allanol yn cael eu penodi o reidwydd i weithredu er budd y Cyngor yn unig. Bydd yr Ymddiriedolwyr a'r Cyfarwyddwyr yn ddyledus yn ôl y gyfraith yn eu dyletswyddau i'r corff y maent yn cael eu penodi. Gall Aelodau a benodwyd i gyrff o'r fath fod wedi rhwymo gan rwymedigaethau o gyfrinachedd i'r corff allanol a allai olygu nad yw rhai agweddau o fusnes y corff yn cael eu cynnwys mewn unrhyw adroddiad.
- 4.19 Gofynnir i'r Pwyllgor ystyried y materion yn yr adroddiad hwn a nodi eu dewisiadau er mwyn cynnal ymgynghoriad llawnach gyda'r holl Aelodau etholedig.

5 Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

- 5.1 Gall gwaith cyrff allanol gyfrannu at gyflawni blaenoriaethau'r Cyngor a gall gwybodaeth reolaidd ar eu gweithgareddau gynorthwyo'r Cyngor wrth gynllunio gweithgareddau yn y dyfodol.

6 Beth fydd yn ei gostio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

- 6.1 Bydd rhywfaint o amser staff ychwanegol i weinyddu'r broses adrodd. Dylai hyn gael ei gynnwys o fewn y gyllideb bresennol.

7 Pa ymgynghoriadau sydd wedi cael eu cynnal ac a gynhaliwyd Sgriniad Aseiad o Effaith ar Gydraddoldeb?

- 7.1 Mae'r adroddiad hwn yn ddechrau ymgynghoriad gyda'r Aelodau. Nid oes angen Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb.

8 Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

- 8.1 Nid yw argymhellion yr adroddiad hwn i'w gweld yn cael unrhyw ganlyniadau ariannol.

9 Pa risgiau sy'n bodoli ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

- 9.1 Y risg o beidio â derbyn adroddiadau rheolaidd yw bod yr Aelodau'n dal i gael eu penodi i gyrff allanol nad ydynt yn berthnasol i amcanion y Cyngor bellach ac yn cymryd amser yr Aelodau yn ddiangen.

10 Pŵer i wneud y Penderfyniad

- 10.1 Adran 111 Deddf Llywodraeth Leol 1972.